

LUTERILAISUUDEN PAINOPISTEET VI

Väinö Hotti

(nettikuva)

MARTTI LUTHER

10.11.1483 – 18.2.1546

”Hän (täysikasvuinen luterilainen kristitty) ei voi paeta vastuutaan kenenkään tai minkään auktoriteetin seläntä. Luther nimenomaan korosti, että ei saa tarkata sitä, kuka mitäkin sanoo, vaan sitä, mitä joku sanoo. Tämä systeemi pelaa vain sillä edellytyksellä, että seurakuntalaiset todella tuntevat Raamatun ja säännöllisesti opiskelevat sitä. Muutenhan he eivät pysty Raamatun avulla arvioimaan oppeja ja opettajia” (Perusta 6/90, Rimpiläinen).

Lutherin morsian

Luther kirjoitti monia kirjoja, joissa uskonelämää käsiteltiin. Hänen tunnetuimpia kirjoja lienevät mm. **Huonepostilla**, **Sidottu ratkaisuvälillä** ja **Vähä katekismus**.

”Kirjassa (Vähä katekismus) ei ole vähintäkään luterilaisen kirkon korostusta...Sen sanoma on osoitettu koko kristikunnalla ja se soveltuu kaikille kristityille” (Pinomaa, Kuka Luther todella oli, s.38).

Luther nimitti Galatalaiskirjeen selitystä ”parhaimmaksi kirjakseen”. Hän nimitti sitä ”omaksi kirjeekseen, jonka kanssa hän oli kihloissa, Katarina von Borakseen”.

”Minusta tuntuu miltei uskomattomalta, että tätä pyhän Paavalin galatalaisille lähettämää kirjettä julkisesti selittäessäni olen ollut niin monisanainen kuin tämä kirja osoittaa. Tunnen kuitenkin omikseni kaikki ne ajatukset, jotka havaitsen tähän kirjaan veljien näin ahkerasti muistiin merkinneen” (Pinomaa, Kuka Luther todella oli, s.40).

Ken haluaa päästä Lutherin ”sisälliseen tuntemiseen”, hänen on ehdottomasti tutustuttava tähän kirjaan. Siinä vanhurskauttamisoppi avautuu eteemme kristallinkirkkaana. Siinä pääsemme uskonpuhdistuksen tuoreille alkulähteille. Jos ei olisi muihin Lutherin kirjoihin tutustunutkaan, pelkästään tämän kirjan pohjalta voi sanoa kaiken oleellisen Lutherin teologiasta. On myös huomioitava, että Lutherin teksti on siinä määrin vahvaa ruokaa, ettei kertalukeminen riitä, vaan Lutherin

kirjoihin on palattava yhä uudelleen ja niitä opiskeltava. Ja mikä oleellista, Lutherin opetus olisi otettava vakavasti myös varsinaisessa seurakuntaopetuksessa.

”Kun vertaa Roomalaiskirjeen luennon esityksiä Galatalaiskirjeeseen v:lta 1531, huomaa kaksi tärkeätä eroa: edellisessä vallitseva odottavan nöyryyden sävy on jälkimmäisessä muuttunut riemukkaaksi ylistykseksi...Roomalaiskirjeen suurin viehätys on siinä, että se on Paavalin löytämisen klassillinen asiakirja” (Kares, Luther, ss.399,400).

Luther ja uskova

On vaikeaa ajatella Raamattuun syvällisemmin paneutuvaa uskovaa, joka hylkäisi Lutherin. Puutteistaan huolimatta Luther on mainio opettaja - kaikille uskoville. Tätä todistaa mm. se, että Galatalaiskirjeen selitys on hyväksytty ”yli rajojen” kristillisissä piireissä. Tämä kirja käy uskonelämän perusteisiin. Se tuo selkeästi esille mm. uskovan ja maailman välisen eron. Kirjassa keskitytään keskeiseen vanhurskauttamisoppiin. Meidän ajassamme tuo oppi on pitkälti unohdettu. **Tänään jokainen tulee autuaaksi ”omalla uskollaan”**. Toinen yleinen ajatus lienee: ”Kaikki pääsevät taivaaseen!” Lutherin polttava kysymys oli: **”Kuinka minä löytäisin armollisen Jumalan?”** Vanhurskauttamisoppi oli vastaus tähän kysymykseen.

Tornikokemus

Tornikokemuksen aikaan Lutherin työhuone oli luostarin tornissa. Ajankohta on edelleenkin kiistanalainen. Tämän kokemuksen myötä Luther syntyi uudesti.

*”Tornikokemuksella on ollut Lutherin elämässä niin käänteen tekevä merkitys, että sitä on voitu verrata **Paavalin Damaskon-elämykseen**” (Kares, Luther, s.349).*

Tämä johti Lutherin teologisesti aivan uusille urille:

”Silloin tunsin itseni suorastaan uudestisyntyneeksi, ja uskoin astuneeni avatuista porteista paratiisiin” (mt.s.353).

”Ilmeistä on, että tornikokemus on ollut aivan yhtäkinen murros ja selvyyteen pääseminen. Uusi tieto on yllättäen vallannut Lutherin sielun” (367).

*”Sinä hetkenä uuden elämän voima tulvehti hänen rasittuneeseen sydämeensä. Hän tunsu itsensä kokonaan uudestisyntyneeksi. **Paratiisin suljetut portit avautuivat** hänen ikävöivän katseensa edessä. Koko Raamattu kirkastui aivan kuin uutena ja toisenlaisena kuin ennen” (371).*

”Moni kilvoitteleva sielu Lutherin jälkeen on tavallaan joutunut kulkemaan saman ahdistusten tien ja tekemään saman ihanan löydön” (373).

*”Luther joutui siltä kohdalta vähitellen tuohon uuteen näkemykseen: **simul iustus et peccator**, samalla kertaa vanhurskas ja syntinen. Se on tila, missä kristitty jatkuvasti, joka päivä elää: kadotettu ja tuomittu, mutta Kristuksessa armahdettu...Tämän ´uuden` vanhurskauttamisopin yksinkertaisena ja valtavana sisältönä oli ´**sola fide, sola gratia, solus Christus**`, pelkkä usko, pelkkä armo, pelkkä Kristus” (373,374).*

Lutherin saarna

Luther painotti saarnan keskeisyyttä jumalanpalveluksessa. Hän **vieroksui prameita liturgisia menoja**. Tänäpä olemme luisumassa takaisin liturgiavoittoiseen jumalanpalvelukseen. Katolisen esikuvan mukaan olemme ottaneet sieltä ”messu” – nimenkin. **Tämä on kumarrus katoliselle kirkolle – paavin jalkojen pesemistä ja Lutherin muiston häpäisemistä!**

*”Martti Lutherin erityinen voima saarnaajana oli siinä, että hän **pani koko persoonallisuutensa panoksen julistukseensa**. Hänestä voidaan todella sanoa, ettei hän saarnatessaan vain opettanut ja julistanut, vaan hän eli koko olemuksellaan saarnoissaan. Hän ei antanut kuulijoilleen vain jotakin sellaista, mitä hän oli muilta oppinut, vaan **hän jakoi sisintä itseään, oma sydäntään**” (Kares, Luther, s.395).*

*”Astuessani saarnatuoliin sanon itselleni: Martti, **muista että olet korkeimman Jumalan lähettäjä**. Puhu siis hänen nimessään ja hänen puolestansa. Tästä on seurauksena, etten minä kiinnitä huomiota mihinkään maailmassa **enkä pelkää sanoa totuutta**. Mutta tästä syystä en voi myöskään olla ylpeä tai kunnianhimoinen. En puhu kenenkään suosiota tavoitellen enkä kenenkään mielen nouteeksi, en edes itsenikään. **Jumala voi mieluummin sallia ylpeyttä ja kunnianhimoa missä muussa säädössä tahansa kuin saarnaajan**. Pyhän Raamatun edessä tulee jokaisen nöyrytyä ja antaa kunnia yksin Jumalalle” (Hjalmar Holmquist, Martti Luther, s.104).*

”Varo sen tähden pyrkimästä sellaiseen puhtauteen, ettet enää omissa silmissäsi tahdo näyttää syntiseltä, - et enää sellainen olla. Kristus asuu näet vain syntisten luona” (Kares, Luther, s.380).

*”Olkootpa piispat ja papit muuten kuinka pyhiä ja autuaita tahansa, tässä yhdessä asiassa he ovat veltoja – ja vieläpä melkein kaikki. Heillä ei ole huolta totuuden sanan oikeasta saarnasta. Ja **niinpä onkin varmaa, että heidät kerran luetaan susien eikä paimenten joukkoon**” (393).*

*”Muut pappien tehtävät ovat sittenkin vain vähäarvoisia sen yhden rinnalla, että heidän asianaan on **auttaa ja hoitaa Kristuksen seurakuntaa totuuden sanalla**” (393). 13 17.*

Omantunnon ihminen

”Lutherilla oli johtotähtenään Jumalan sana ja sen valaisema omatunto. ”Hän (Luther) syvimältäään ei huolehtinut muusta kuin oman sielunsa pelastumisesta, oikealla kohdalla pysymisestä Jumalan ja omantunnon edessä” (Kares, Luther, s.154).

*”Luther oli taistelijanakin ennen kaikkea omantunnon ihminen. Omatunto johti hänet taistelijan tielle, ja omatunto oli hänen vartijansa siinä jokapäiväisessä sodassa, miksi hänen elämänsä muodostui. Yrjö Alanen sanookin kuvaavasti, että **omatunto on ollut inhimillisesti katsoen Lutherin kohtalona**. Katseltaessa hänen vaelluksensa viittamerkkejä havaitaan, että omatunto johti hänet tielle, missä hänestä tuli uskonpuhdistaja. Omantunnon velvoittamana hän naulasi teesinsä Wittenbergin linnankirkon oveen. Omatunto kielsi häntä peruuttamasta piirtoakaan totuudesta, mikä hänelle oli kirkastunut. Omatunto oli hänen tukensa Wormsin valtiopäivillä. Omatunto **teki hänestä profeetan**. Hän oli alusta loppuun asti omantunnon taistelija. Hyvä omatunto oli hänelle samaa kuin usko Kristukseen. **Paha omatunto oli sen sijaan hänelle pelottava vihollinen**. Hän on itse sanonut: ‘Ei ole muuta niin suurta surun ja murheen syytä kuin syyllinen omatunto, joka on vaivattuna ja hädissään. – Ei mikään tuota sellaista tuskaa ja murhetta kuin paha omatunto’’ (167,168).*

Luther vastasi maallisten tuomareiden häneen kohdistuviin syytöksiin Wormsissa (18.4.1521) – tässäkin hän vetosi omaantuntoon:

”Teidän Keisarillinen Majesteettinne pyytää minulta vastausta ilman sarvia ja hampaita. Minä tahdon siis antaa sellaisen. Minä en usko paaviin enempää kuin kirkolliskokouksiinkaan, sillä on aivan ilmeistä, että molemmat ovat usein erehtyneet ja antaneet itseään vastaan ristiriitaisia lausuntoja. Sen tähden olen kirjoittanut kirjani vain Jumalan sanaan ja omantuntoni vaatimukseen perustuen. Ellei minua kumota Jumalan oman sanan todistuksilla tai muilla selvillä ja ilmeisillä syillä, niin en voi enkä tahdo peruuttaa tai oikaista ainoatakaan kirjoittamaani sanaa. Sillä on väärin, vahingollista ja vaarallista tehdä mitään vastoin omantuntonsa vaatimusta. Jumala minua auttakoon! Amen” (Hjalmar Holmquist, Martti Luther, s.76).

”Hänet julistettiin tosin Wormsissa huhtikuussa 1521 valtakunnankiroukseen, mikä merkitsi, että kuka tahansa sai ilman rangaistusseuraamuksia tappaa hänet” (Pinomaa, Kuka Luther todella oli, s.46).

”Hänellä oli arka omatunto ja herkkä sydän, joka usein oli vapissut Jumalan kasvojen edessä” (Kares, Luther, s.217).

"Hän ei osannut etsiä sivuteitä ja oikopolkuja, vaan omantunnonihmisenä oli aina ehdottomuuden edessä" (273).

Jumalan hullu

"Sillä Jumalan hulluus on viisaampi kuin ihmiset, ja Jumalan heikkous on väkevämpi kuin ihmiset" (1. Kor.1:25).

"hän tuntee, että hänen elämänsä korkeimpia hetkiä ovat ne, kun Jumala oli tehnyt hänet hulluksi" (Kares. Luther, s.95).

"'Kyllä Jumala auttaa` tai vastasi leikkisästi: 'Jumala on hullujen holhooja'" (155).

"Luther ei pitänyt taloudellisia asioita eikä myöskään politiikkaa kutsumukseensa kuuluvina...hän niin vapaalla mielellä jätti kirkonkin hallitusasiat maallisten ruhtinaitten käsiin" (156).

"En tahdo enää puhua tuon pedon kanssa, sillä on niin syvä katse ja kummallisia mietteitä päässä" (kardinaali Cajetanus) (Kares, Luther, s.90).

"Paavalikin sanoo evankeliumia ristiinnaulitusta Kristuksesta mm. ristin sanaksi ja tyhmäksi saarnaksi" (Gal. kirj. sel. s.275).

1. JUMALA OMPI LINNAMME JA VAHVA TURVA AIVAN,
ON MIEKKAMME JA KILPEMME AJALLA VAARAN, VAIVAN
SE VANHA VAINOOJA, KAVALA, KAUEHA, ON KIIVAS KIUKKUINEN
JA JULMA, HIRMUINEN. VAIN HERRA HÄNET VOITTA.
2. ON TURHA OMA VOIMAMME, VÄÄRYYDEN VALTAA VASTAAN.
ME TURMAN VALLAT VOITAMME HERRASSA AINOASTAAN.
HÄN, KRISTUS, KUNINGAS, ON VOITONRUHTINAS, LYÖ JOUKOT
HELVETIN, NE TALLAA JALKOIHIN, JA VOITON MEILLE SAATTA.
3. MAAILMA VAIKK` OIS TÄYNNÄNSÄ, PIMEYDEN ENKELEITÄ,
PÄÄLLEMME SYÖSTEN PÄÄNÄNSÄ, HE EIVÄT VOITA MEITÄ.
NE RAIVOTKOHOT VAAN, JA SYÖSKÖÖT KIUKKUAAN, NE SAANEHET
JO ON HERRALTA TUOMION. YKS SANA HEIDÄT KAATAA.
4. SE SANA SEISOO VAHVANA, HE EI VOI SITÄ KESTÄÄ.
KUN KANSSAMME ON JUMALA, KEN MEILTÄ VOITON ESTÄÄ.
JOS VEIS HE HENKEMME, OSAMME, ONNEMME, NE HEIDÄN
OLKOHON, VAAN MEIDÄN IÄT ON, JUMALAN VALTAKUNTA.